

ROLA POMOCY KRAJOWEJ WE WSPIERANIU PRZEDSIĘBIORSTW PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO W WARUNKACH CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ

Alina Daniłowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Streszczenie. Celem opracowania jest ocena zakresu i skali pomocy krajowej dla przedsiębiorstw z branży przetwórstwa rolno-spożywczego na tle pomocy oferowanej w ramach programów finansowanych ze środków unijnych, w tym głównie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013. Z przeprowadzonej analizy wynika, że zakres pomocy krajowej w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej jest podobny do zakresu sprzed akcesji, jednak skala tej pomocy jest wielokrotnie niższa, w porównaniu do skali w początkowym okresie funkcjonowania systemu kredytów preferencyjnych czy nawet w okresie bezpośrednio poprzedzającym wejście do UE. Kredyty preferencyjne mogą być traktowane jako uzupełnienie wsparcia, o które mogą się ubiegać przedsiębiorstwa w ramach programów finansowanych ze środków Unii Europejskiej. W pomocy krajowej preferowane są mleczarstwo i przetwórstwo mięsa.

Słowa kluczowe: kredyt preferencyjny, pomoc krajowa, dotacja, przetwórstwo rolno-spozywczce

WSTĘP

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej umożliwiło polskim przedsiębiorstwom dostęp do finansowania rozwoju z pomocą środków z różnorodnych funduszy Unii Europejskich w ramach wielu programów pomocowych. Przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego uzyskały wsparcie unijne już wcześniej w ramach programu SAPARD (The Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development), który objął 10 państw kandydujących do UE. Pozwoliło to wielu przedsiębiorstwom z tej branży na zdobycie doświadczenia w ubieganiu się o środki unijne. Równoległe do pomocy unijnej przedsiębiorstwa z wybranych branż przemysłu rolno-spożywczego zachowały dostęp

Adres do korespondencji – Corresponding author: Alina Daniłowska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: alina_danilowska@sggw.pl

do pomocy krajowej w formie preferencyjnych kredytów inwestycyjnych. Celem opracowania jest ocena zakresu i skali pomocy krajowej dla przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego na tle pomocy oferowanej w ramach programów finansowanych ze środków unijnych, w tym głównie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013.

METODA BADAŃ I ŹRÓDŁA INFORMACJI

W opracowaniu zostały wykorzystane informacje i dane publikowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), która zajmuje się obsługą finansową pomocy krajowej, jak również PROW 2007–2013, oraz Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).

W artykule posłużono się metodą opisową i porównawczą przy wykorzystaniu wyników analiz danych za pomocą statystyki opisowej. Dane liczbowe zaprezentowano w tabelach.

ZAKRES, FORMY I WARUNKI POMOCY KRAJOWEJ UDZIELANEJ PRZEMYSŁOWI ROLNO-SPOŻYWCZEMU PRZED PRZYSTĄPIENIEM POLSKI DO UE

Historia pomocy przedsiębiorstwom przetwórstwa rolno-spożywczego jest jak na 20-letni okres gospodarki rynkowej długa, bo sięga 1994 roku, gdy zaczęła funkcjonować Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹. Należy zauważyć, że powołanie agencji zajmujących się rozwiązaniem lub zarządzaniem jakimś istotnym problemem społecznym lub gospodarczym było często stosowanym rozwiązaniem w Polsce w początkowym okresie transformacji gospodarki [Beksiak 2001]. W samym obrębie gospodarki żywnościowej powołano wtedy trzy agencje, oprócz już wspomnianej ARiMR, Agencję Rynku Rolnego i Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa². Takie podejście można było zaobserwować też w krajach sąsiednich wprowadzających zasady gospodarki rynkowej – Słowacji, Czechach i na Węgrzech [Chrastinova 1999, Silar i Doucha 1999, Ulrich 1999].

ARiMR miała na realizować takie cele jak: wspieranie inwestycji w rolnictwie, przemyśle rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa, poprawa struktury agrarnej, rozwój infrastruktury technicznej. Lista celów była systematycznie rozszerzana. Agencja miała wypełniać swoje zadania głównie poprzez subsydiowanie oprocentowania kredytów bankowych (inwestycje w gospodarstwach rolnych i przedsiębiorstwach) i udział w finansowaniu (inwestycje infrastrukturalne). Kredytowanie odbywało się w ramach tzw. linii kredytowych, różniących się między sobą przedmiotem kredytów i ich warunkami. Już w 1994 roku utworzono linię kredytów preferencyjnych na inwestycje podstawowe (IP) i linię kredytów branżowych (BR). Obie te linie były skierowane zarówno do rolników, jak i przedsiębiorstw. W następnych latach tworzono kolejne linie kredytowe, rozszerza-

¹Ustawa o utworzeniu ARiMR została uchwalona pod koniec 1993 r.

²Obecnie Agencja Nieruchomości Rolnych.

jąc ofertę o kolejne cele, na które można było przeznaczyć kredyty preferencyjne. W ciągu trzech lat (1995–1997) ich liczba wzrosła do 46, jednak w 1998 roku uległa znacznej redukcji. W praktyce nie oznaczało to istotnego zawężenia przedmiotu preferencyjnego kredytowania. Jak już wspomniano, do przemysłu rolno-przetwórczego były skierowane kredyty w ramach linii kredytów podstawowych inwestycyjnych i wybranych branżowych, a od 1995 roku regionalnych. Te ostatnie funkcjonowały krótko i nie odegrały znaczącej roli w finansowaniu przedsiębiorstw [Daniłowska 1999]. Z kilkunastu w sumie linii kredytów branżowych uruchomionych w latach 1994–2004 przedsiębiorcy mogli korzystać od początku systemu z kredytu preferencyjnego, do końca 2000 roku z linii BR/01 na restrukturyzację i modernizację mleczarstwa, w latach 1996–1997 z linii BR/04 – program restrukturyzacji i modernizacji przetwórstwa ziemniaka, od końca 2000 roku z linii BR/14 – wspieranie restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego w Polsce, od listopada 2000 roku z linii BR/13 – program restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię (z tej linii żadnego kredytu w tym roku nie udzielono), od grudnia 2000 roku linii BR/15 – branżowy program mleczarski, która zastąpiła linię BR/01. Warunki kredytów dla przetwórstwa rolno-spożywczego były zbliżone do warunków dla rolników³. W przypadku kredytu z linii podstawowych kredytów inwestycyjnych kredytobiorcy płacili oprocentowanie w wysokości połowy oprocentowania ustalonego przez bank, okres kredytowania wynosił 8 lat z możliwością dwuletniej karencji. Minimalny wkład własny kredytobiorcy określono na 30%. Warunki kredytów branżowych były korzystniejsze pod względem wysokości stopy procentowej (0,25 stopy procentowej ustalonej przez bank) i okresu karencji (3 lata). Maksymalne kwoty kredytów sukcesywnie zwiększano z 1 mln zł w przypadku kredytów inwestycyjnych i 2 mln zł branżowych w 1994 roku do 16 mln zł w 2004 roku⁴ (tab. 1).

Z analizy danych zawartych w tabeli 1 wynika, że dla przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym w okresie 1994–2004 zostało udzielonych około 6500 kredytów preferencyjnych na kwotę w ujęciu nominalnym około 5 mld zł. Największą popularnością cieszyły się kredyty w ramach linii kredytów inwestycyjnych podstawowych, najmniejszą w ramach kredytu branżowego linii BR/13 – program restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię. Zainteresowanie kredytami na przetwórstwo było największe na początku funkcjonowania systemu kredytów preferencyjnych. W ciągu pierwszych czterech lat działania linii kredytów inwestycyjnych udzielono 67,5% liczby i 61,1% wartości tych kredytów udzielonych w latach 1994–2004. W przypadku programu restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa wielkości te kształtowały się na poziomie odpowiednio 72,5 i 57,5%⁵. Rok 1998 był wyjątkowo niekorzystny dla funkcjonowania systemu z uwagi na ograniczenia budżetowe w jego finansowaniu. Liczba udzielonych w tym roku kredytów spadła wielokrotnie w stosunku do 1997 roku, w przypadku linii

³Z tytułu kredytów w ramach linii dla młodych rolników i na zakup ziemi rolnicy płacili oprocentowanie w wysokości 0,25 stopy kredytu redyskontowego, okres spłaty wynosił 15 lat, okres karencji w spłacie kapitału 2 lata, minimalny udział własny – 20%.

⁴W przypadku przedsięwzięć w zakresie dostosowania prowadzonej działalności do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych obowiązujących w Unii Europejskiej lub wprowadzania nowych technologii.

⁵W ujęciu nominalnym, w cenach stałych udział ten byłby zdecydowanie wyższy.

Tabela 1. Liczba i wartość (tys. zł) kredytów preferencyjnych udzielonych na przetwórstwo rolno-spożywcze w latach 1994–2004

Table 1. Number and value of preferential credit granted for agri-food manufacturing in the course 1994–2004

Rok		IP	BR/01	BR/04	BR/13	BR/14	BR/15
1994	a) liczba	877	9				
	b) wartość	162 406	16 500				
1995	a) liczba	756	117				
	b) wartość	147 326	85 160				
1996	a) liczba	882	119	26*			
	b) wartość	256 956	87 667	18 776*			
1997	a) liczba	913	118	13*			
	b) wartość	596 282	107 470	128 83*			
1998	a) ilość	77	39				
	b) wartość	37 286	18 114				
1999	a) liczba	422	35				
	b) wartość	148 376	17 182				
2000	a) liczba	350	64			7	
	b) wartość	163 617	57 731			19 505	
2001	a) liczba	215			9	209	5
	b) wartość	146 978			3 681	292 051	5 031
2002	a) liczba	245			8	195	52
	b) wartość	155 927			13 985	276 981	1 241 691*
2003	a) liczba	201			5	230	41
	b) wartość	87 577			3 266	316 990	54 021
2004	a) liczba	144			3	144	19
	b) wartość	88 865			9 587	128 476	20 358
Razem	a) liczba	5 082	501	40	25	785	117
	b) wartość	1 991 596	389 824	31 659	30 519	1 034 004	203 579

IP – Kredyty podstawowe inwestycyjne, BR/01 – program restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa (1994–2000), BR/04 – program restrukturyzacji i modernizacji przetwórstwa ziemniaka (1996–1997), BR/13 – program restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię, BR/14 – wspieranie restrukturyzacji i modernizacji przemysłu mięsnego i przetwórstwa jaj w Polsce (2000–2004), BR/15 – program mleczarski (2001–2004)

* dane szacunkowe na podstawie pozytywnie zaopiniowanych przez ODR-y wniosków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności ARiMR w latach 1994–2004, ARiMR, Warszawa 1995–2005.

Source: Author's calculation based on ARMA's Reports for 1994-2004, ARMA, Warsaw 1995–2005.

IP nawet 14-krotnie. Było to spowodowane tym, że w ślad za dynamicznym corocznym przyrostem liczby udzielonych kredytów w poprzednich latach, który powodował odpowiedni przyrost wydatków na dopłaty, nie tylko nie nastąpił wzrost przychodów, ale wręcz ich spadek o około 7% (pomimo wzrostu dotacji budżetowej o około 30%). Dodatkowo, stopa redyskontowa banku centralnego, z którą były powiązane oprocentowanie kredytów preferencyjnych i tym samym poziom dopłat, w latach 1996–1998 pozostawała na zbliżonym poziomie. Średnia ważona okresem obowiązywania stopa redyskontowa banku centralnego wynosiła w tych latach odpowiednio: 22,5, 23 i 22,7%⁶.

⁶Obliczenia własne na podstawie danych opublikowanych na stronie internetowej Narodowego Banku Polskiego www.nbp.gov.pl; Statystyka i sprawozdawczość. Instrumenty NBP.

Przeciętna kwota kredytu na przetwórstwo rolno-spożywcze wyniosła około 740 tys. zł, jednak przeciętna wartość kredytu z poszczególnych linii znacznie się różniła. Najwyższa była w linii kredytowej BR/15 – program mleczarski. Przeciętny kredyt wyniósł tu ponad 11 mln zł, podczas gdy kredyty na przemysł mleczarski w ramach linii BR/01 na restrukturyzację i modernizację mleczarstwa, która funkcjonowała kilka lat wcześniej, tylko nieco ponad 1 mln zł. Najniższa przeciętna wartość kredytu miała miejsce w linii podstawowych kredytów inwestycyjnych – 374 tys. zł. Wielkości te świadczą o dość istotnym wsparciu szczególnie drobnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i znacznym przetwórstwa mleka. Na inwestycje w zakresie przetwórstwa mleka udzielono tylko 9,4% liczby kredytów preferencyjnych dla przetwórstwa rolno-spożywczego, ale aż 38% wartości kredytów, biorąc pod uwagę tylko kredyty z linii programów mleczarskich, a po uwzględnieniu faktu, że część kredytów podstawowych inwestycyjnych również mogła służyć inwestycjom w tym sektorze, liczby te byłyby jeszcze wyższe. Drugą ważną branżą było przetwórstwo mięsa. Na nie udzielono więcej kredytów, bo 12%, jednak ich udział w wartości ogółu kredytów był niższy – stanowiły one 21,4% wartości kredytów na przetwórstwo. Należy nadmienić, że w lipcu 2002 roku została uruchomiona realizacja programu SAPARD, którego jedno z czterech działań – Działanie 1 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych” – było skierowane do przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego (przetwórstwa mleka, uboju zwierząt rzeźnych, rozbioru mięsa lub jego przetwórstwa, ryb i innych organizmów wodnych, przetwórstwa owoców i warzyw). Działanie to miało do spełnienia dwie ważne funkcje – znaczne wsparcie finansowe przetwórstwa oraz upowszechnienie potrzeby działań dostosowawczych wśród przedsiębiorstw planujących utrzymanie i rozwijanie działalności na rynku unijnym. Pomoc polegała na zwrocie 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych realizowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego. Kwota dotacji mogła sięgnąć 10 mln zł. W efekcie w okresie lipiec 2002 – sierpień 2004 roku zostały zawarte 1342 umowy na kwotę 1681 mln zł, co oznacza przeciętne dofinansowanie w wysokości 1252 tys. zł. Możliwość skorzystania z tej atrakcyjnej formy pomocy wyjaśnia częściowo malejącą z roku na rok liczbę kredytów branżowych w ramach programu mleczarskiego i na modernizację przemysłu mięsnego.

WSPARCIE KRAJOWE PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO W WARUNKACH CZŁONKOSTWA POLSKI W UE

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej pomoc krajowa sektorowi agrobiznesu w formie inwestycyjnych kredytów preferencyjnych była kontynuowana do końca kwietnia 2007 roku na warunkach obowiązujących przed akcesją. Było to możliwe na podstawie zasady utrzymania przez trzy lata po akcesji form pomocy, które były stosowane przed jej faktem (“existing aid”).

W kolejnych latach liczba kredytów preferencyjnych z poszczególnych linii była kilkukrotnie niższa w porównaniu z okresem przed akcesją (tab. 2). Największy spadek wystąpił w przypadku kredytów na przetwórstwo mięsa. Liczba kredytów na tę działalność w 2005 roku zmniejszyła się trzykrotnie w porównaniu z 2004 rokiem, a wartości kredytów 3,4 razy. W 2006 roku odnotowano polepszenie sytuacji. Jedną z ważniejszych

Tabela 2. Liczba i wartość (tys. zł) kredytów preferencyjnych udzielonych na przetwórstwo rolno-spożywcze w latach 2005–2008

Table 2. Number and value of preferential credit granted for agri-food manufacturing in the period 2005–2008

Rok	a) sztuka b) tys. zł	IP	BR/13	BR/14	BR/15
2005	a) liczba	63	0	48	10
	b) wartość	41 785	0	37 391	5 306
2006	a) liczba	71	0	53	17
	b) wartość	42 321	0	44 769	36 684
I–IV 2007	a) liczba	32	0	24	4
	b) wartość	24 519	0	23 776	6 275
Razem	a) liczba	164	0	125	31
	b) wartość	108 625	0	105 936	48 265
V–XII 2007	a) liczba	16	x	x	x
	b) wartość	26 896			
2008	a) liczba	24	0	15	7
	b) wartość	35 626	0	12 331	9 364
Razem	a) liczba	40	0	15	7
	b) wartość	62 522	0	12 331	9 364

X – nie udzielano

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności ARiMR w latach 2005–2008, ARiMR, Warszawa 2006–2009.

Source: Author's calculation based on ARMA's Reports for 2005–2008, ARMA, Warsaw 2006–2009.

przyczyn takiego spadku było niewątpliwie uzyskanie dostępu do środków unijnych w ramach sektorowych programów operacyjnych. W gospodarce żywnościowej uruchomiono *Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006* finansowany w 30% ze środków krajowych i w 70% z Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Bezpośrednio do przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego skierowane było Działanie 1.5 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych”. Oferowało ono pomoc w zdecydowanie korzystniejszej formie w porównaniu do kredytów preferencyjnych, mianowicie dotacji sięgającej 50% kosztów kwalifikowanych, która mogła wynieść 20 mln zł. Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie realizacji projektu w ramach tego działania trwało praktycznie jeden rok (wrzesień 2004 – październik 2005). Do końca 2007 roku zawarto 1163 umowy na kwotę 1911,8 mln [Sprawozdanie 2007], tak więc na jedno przedsięwzięcie przeciętnie przyznano 1,64 mln zł. Była to znaczna kwota, pozwalająca zrealizować poważne projekty inwestycyjne. Dofinansowywane projekty dotyczyły głównie przemysłu mleczarskiego (23%), owoców i warzyw (22%), mięsnego (21%), pozostałych produktów zwierzęcych (14%) oraz drobiarskiego (11%) [Sprawozdanie 2008].

Po okresie realizowania zasady „existing aid” system kredytów preferencyjnych został nadal utrzymany w ramach tzw. pomocy krajowej, ale musiał być dostosowany do wytycznych Wspólnoty odnoszących się do takiej pomocy w rolnictwie i leśnictwie

w latach 2007–2013 (nowa perspektywa finansowa)⁷. Nowe uregulowania nie zmieniły w znaczącym stopniu ani zakresu, ani warunków kredytów preferencyjnych, chociaż liczba linii kredytowych została zmniejszona do ośmiu. Dla potencjalnych kredytobiorców pewnym ułatwieniem jest zniesienie obowiązku posiadania pozytywnej opinii ośrodka doradztwa rolniczego o planowanym przedsięwzięciu. Nowością istotną w stosunku do poprzedniego uregulowania jest wprowadzenie współczynnika intensywności wsparcia. Oznacza to wyznaczenie limitu sumy wartości dopłat dla pojedynczego beneficjenta do wysokości 40–75% wartości subsydiowanego kredytu w przypadku gospodarstwa rolnego⁸ i 50% w przypadku przetwórstwa produktów rolnych. Po 30.04.2007 roku kredyty dla przetwórstwa rolno-spożywczego w ramach pomocy krajowej można było uzyskać tylko z linii kredytów inwestycyjnych podstawowych (IP), gdyż nie zostały ukończone prace związane z dostosowaniem programów branżowych do wymogów UE. Dopiero w lutym 2008 roku uregulowano warunki udzielania kredytów w ramach funkcjonujących już wcześniej linii kredytów branżowych – BR/13, BR/14 i BR/15. Według nich do końca 2008 roku z kredytów preferencyjnych na przetwórstwo rolno-spożywcze mogły korzystać przedsiębiorstwa bez względu na ich wielkość. Od 2009 roku wprowadzono ograniczenie tej pomocy tylko dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W okresie od maja 2007 roku do końca 2008 roku z kredytów na przetwórstwo skorzystały tylko 62 podmioty, w tym najwięcej, bo 40 (65%), z kredytów inwestycyjnych podstawowych. Jest to zrozumiałe w świetle możliwości wsparcia inwestycji w ramach pomocy unijnej w formie dotacji bezzwrotnych. Zakres tej pomocy sprawia, że pomoc krajowa jest tylko uzupełnieniem pomocy w ramach Wspólnoty. W latach 2007–2013 przemysł rolno-spożywczy może korzystać z pomocy w ramach PROW 2007–2013. Do niego są adresowane dwa działania: „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, chociaż w przypadku tego drugiego przetwórstwo jest tylko jednym z wielu przedmiotów tego działania.

Działanie „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”, którego deklarowanym celem jest poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa, jest adresowane do małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw zatrudniających do 750 pracowników lub tych, których obrót nie przekracza równowartości w złotych 200 mln euro. Zakres tego działania jest szeroki. Środki mogą być wykorzystane na realizację projektów związanych z modernizacją lub budową zakładów przetwórstwa produktów rolnych lub infrastruktury handlu hurtowego produktami rolnymi. Realizacja projektu musi prowadzić do poprawy ogólnych wyników przedsiębiorstwa (wzrost wartości dodanej brutto). Do 9 kwietnia 2010 roku ARiMR podpisała umowy z 615 przedsiębiorstwami na kwotę 947 mln zł, w tym wypłaciła środki 195 przedsiębiorstwom w łącznej wysokości 169 mln zł, przeciętnie na beneficjenta 867 tys. zł [www.arimr.gov.pl 2010].

Celem działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Do końca marca 2010 roku podpisano umowy z 1070 podmiotami o łącznej wartości 146 mln zł, 103 przedsiębior-

⁷Rozdz. IV ust. 4 załącznika IV do Traktatu Akcesyjnego.

⁸Wysokość limitu uzależniono od rodzaju linii kredytowej.

stwom agencja wypłaciła już 10,5 mln zł (przeciętnie na beneficjenta ponad 100 tys. zł) [www.arimr.gov.pl 2010].

Oprócz PROW 2007–2013 przedsiębiorcy mają dostęp do programów oferowanych w formie pożyczek ze środków Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Są one skierowane do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw na realizację inwestycji o charakterze innowacyjnym. Maksymalna wielkość pożyczki to 2 mln zł i nie może ona przekroczyć 75% wydatków kwalifikujących się do objęcia pożyczką. Oprocentowanie nie może być niższe niż stopa referencyjna⁹, maksymalny okres karencji w spłacie kapitału i odsetek w okresie inwestycji wynosi 2 lat [www.parp.gov.pl 2010].

Na finansowanie inwestycji przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego, tak jak i z innych branż, mogą też otrzymać dotacje w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz regionalnych programów operacyjnych.

WNIOSKI

1. Forma i zakres pomocy krajowej przedsiębiorstwom przetwórstwa rolno-spożywczego w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej jest podobny do zakresu przed 2004 rokiem, jednak skala tej pomocy jest stosunkowo niewielka, zdecydowanie niższa niż w początkowym okresie funkcjonowania systemu kredytów preferencyjnych, a także bezpośrednio przed akcesją.

2. W okresie przedakcesyjnym w pomocy przetwórstwu rolno-spożywczemu szczególnie preferowano przetwórstwo mleka i mięsa. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej sytuacja nie uległa zmianie.

3. W warunkach członkostwa w Unii Europejskiej kredyty preferencyjne stały się stosunkowo mało atrakcyjną formą wsparcia przedsiębiorstw w porównaniu z dotacjami oferowanymi w ramach różnych działań, finansowanych z takich programów unijnych, jak PROW, POIG czy regionalne programy operacyjne.

4. W porównaniu z pożyczkami udzielanymi ze środków PARP kredyty preferencyjne dla przetwórstwa rolno-spożywczego z dopłatami ARiMR są bardziej atrakcyjne pod względem oprocentowania i wysokości.

PIŚMIENNICTWO

- Beksiak J., 2001. Państwo w polskiej gospodarce lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Chrastinova Z., 1999. Financing of the Agricultural Sector of the Slovak Republic and Credit Infrastructure. Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies, OECD Proceedings. OECD Centre for Co-operation with Non-Member, 358–364.

⁹Stopę referencyjną, w zależności od zastosowania, ustala się przez dodanie do podanej przez Komisję Europejską stopy bazowej odpowiedniej marży. Wysokość marży zależy od ratingu przedsiębiorstwa i oferowanego zabezpieczenia. Waha się ona od 60 pkt. bazowych dla wysokiego ratingu i wysokiego poziomu zabezpieczenia do 1000 pkt. w przypadku złej sytuacji finansowej i niskiego poziomu zabezpieczenia. Od 1.01.2010 r. stopa bazowa wynosi 4,49%.

- Daniłowska A., 1999. Kredyt preferencyjny jako narzędzie wspierania rozwoju regionalnego w Polsce. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, t. I, zeszyt 1, 93–98.
- Silar J. and Doucha T., 1999. Credit Support Schemes Provided by the Support and the Guarantee Fund for Farmers and Forestry in the Czech Republic. *Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies*, OECD Proceedings. OECD Centre for Co-operation with Non-Member, 263–276.
- Ulrich A., 1999. The Activities of the Rural Credit Guarantee Foundation in Hungary. *Agricultural Finance and Credit Infrastructure in Transition Economies*, OECD Proceedings. OECD Centre for Co-operation with Non-Member, 289–292.
- SAPARD – wybrane efekty realizacji pomocy przedakcesyjnej w Polsce. Departament Analiz Działalności i Rozwoju ARiMR, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa 2006.
- Sprawozdania z działalności ARiMR w latach 1994–2008. ARiMR, Warszawa 1995–2009.
www.arimr.gov.pl 12.04.2010 (Blisko 14 miliardów zł wypłaciła ARiMR z PROW 2007–2013)
www.nbp.gov.pl 12.04.2010 (Statystyka i sprawozdawczość. Instrumenty NBP)
www.parp.gov.pl 12.04.2010 (Dofinansowanie. Pożyczki i poręczenia)

THE ROLE OF STATE AID FOR AGRI-FOOD ENTERPRISES IN THE UE MEMBERSHIP CONDITIONS

Abstract. The aim of the work is to analyze the subject, scope and terms of state support for agri-food enterprises in European Union member conditions in the ground of support for enterprises in the frame of different EU schemes, mainly from Programme for Development of Rural Areas 2007–2013. The analyses showed that the subject of the state aid did not change after EU accession noticeably; however, scope of it is many times lower comparing with the first years of preferential credit system operating. Preferential credits are additional measure to support schemes financed from EU funds. In the state aid, the dairy and meat enterprises are preferred.

Key words: preferential credit, state aid, subvention, agri-food manufacturing

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 19.04.2010